

**Recenzja pracy doktorskiej mgr. Mateusza Lewka
pt. „Troska o dziedzictwo narodowe i wychowanie patriotyczno-obronne na
przykładzie działalności Stowarzyszenia NASZ BEZPIECZNY POWIAT
KĘPIŃSKI”, ss. 274.**

Oświadczenie: Recenzent oświadcza, że nie posiada żadnych interesów w odniesieniu do recenzowanej pracy doktorskiej, a tematyka tego projektu mieści się w głównym nurcie jego zainteresowań dydaktycznych i naukowo-badawczych.

Przyjęta do recenzji praca doktorska Pana magistra Mateusza Lewka pt. „Troska o dziedzictwo narodowe i wychowanie patriotyczno-obronne na przykładzie działalności Stowarzyszenia NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI” napisana została pod kierunkiem dr. hab. Ireneusza Dziubka, prof. Uniwersytetu Kaliskiego oraz promotora pomocniczego Panią dr Bogumiłą Pawlaczyk. Recenzowana rozprawa ma charakter teoretyczno-empiryczny. Warto zaznaczyć, że Doktorant podjął się rozwiązania niezwykle ważnego i złożonego problemu, jakim jest kwestia oceny dziedzictwa narodowego, wychowania patriotyczno-obronnego, działalności stowarzyszeń społecznych, czy też historycznej więzi międzypokoleniowej społeczności lokalnej powiatu kępińskiego.

1. Znaczenie podjętego tematu pracy doktorskiej

Troska o dziedzictwo narodowe jest wyznacznikiem naszej tożsamości, a jego ochrona jest naszym konstytucyjnym obowiązkiem. Zabytki, dzieła sztuki, dorobek kulturalny stanowią ważną część polskiego, europejskiego i światowego dziedzictwa.

Nowoczesne podejście do dziedzictwa polega na dostrzeganiu w nim ważnego czynnika rozwoju, przyczyniającego się m.in. do rozwoju regionalnego, rozwoju turystycznego, a w rezultacie do rozwoju ekonomicznego państwa. Z kolei w wymiarze obywatela służy, w procesie nabywania tożsamości kulturowej, do wzbogacenia zarówno intelektualnej, jak i emocjonalnej, moralnej i duchowej sfery jego życia.

Niestety w dobie narastających trudności ekonomicznych i społecznych kwestia

ochrony dziedzictwa kulturowego bywa odsuwana na dalszy plan. Często ograniczana jest do biernej w swej istocie konserwacji przeszłości, a tym samym uznawana przeważnie jako ciężar hamujący rozwój.

A przecież zabytki, Pomniki Historii, miejsca pamięci wzmacniają poczucie więzi społecznych, stanowią inspirację dla następnych pokoleń, czy też są źródłem narodowej dumy. Warto pamiętać, że troska o kulturę narodową jest też rodzajem patriotyzmu.

W podobny sposób możemy wyrazić się o znaczeniu wychowania patriotyczno-obronnego. Jego wartość realizowana w tym przypadku przez stowarzyszenia pozarządowe ma doniosłe znaczenie poznawcze i utylitarne. Umocowana od zawsze w rodzinie, sięga swymi korzeniami do tradycji rycerskiej, oświeceniowej. Stowarzyszenia i organizacje pozarządowe są elementem przestrzeni publicznej. Funkcjonowanie i wypełnianie zadań statutowych przez te instytucje wpływa na tworzenie społeczeństwa obywatelskiego, którego członkowie czują się współodpowiedzialni za dobro wspólne w skali lokalnej.

Warto przy tym stwierdzić, że Stowarzyszenie „Nasz Bezpieczny Powiat Kępiński” jest nierozdzielnie związane z wieloletnią działalnością Komendy Powiatowej Policji w Kępnie w zakresie promowania szeroko rozumianego bezpieczeństwa publicznego, budowy społeczeństwa obywatelskiego, czy też upowszechniania lokalnej pamięci historycznej.

W tym miejscu warto podkreślić, że autor nieprzypadkowo zainteresował się problematyką zapewnienia oczekiwanego społecznie bezpieczeństwa na poziomie lokalnym. Jest bowiem oficerem Policji z wieloletnim stażem, funkcjonariuszem pełniącym służbę w Komendzie Powiatowej Policji (KPP) w Kępnie i posiadającym w ten sposób kwalifikacje pozwalające na obiektywny osąd rozwijającej się sytuacji. Korzystnie dokonujące się zmiany w *Stowarzyszeniu NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI* – zmotywowały go na tyle, że zmienił zajmowaną dotąd pozycję obserwatora, na aktywnego uczestnika szeregu wydarzeń przedmiotowej organizacji.

Zamysłem Autora było zbadanie i opisanie znaczenia wpływu działalności lokalnej organizacji, na subiektywne odczuwanie bezpieczeństwa przez mieszkańców powiatu kępińskiego. Istota podjętych badań dotyczyła identyfikacji kluczowych determinantów poczucia bezpieczeństwa wspólnoty kępińskiej w korelacji z aktywnością społeczną podmiotu nienastawionego na osiągnięcie zysków w wymiarze finansowym.

Obrazując dotychczasową przyczynowość podjęcia takiego tematu dysertacji doktorskiej, trzeba stwierdzić, że obrana przez Pana magistrza Mateusza Lewka droga wyboru języka pracy, w tym eksploracyjnych poszukiwań badawczych w obszarze dziedzictwa narodowego i

wychowania patriotyczno-obronnego na przykładzie działalności wybranego stowarzyszenia, jawi się jako interesująca zarówno teoriopoznawczo, jak i prakseologicznie.

Niekwestionowanym walorem pracy jest jej wymiar edukacyjny i społeczny. Co więcej, wśród prac kwalifikacyjnych, jak i w ogóle w literaturze społecznej nie często zdarza się, że są podejmowane analizy łączą jednocześnie kilka kwestii w jedną całość.

Konkludując stwierdzam, że w świetle zaprezentowanych do tej pory okoliczności i argumentów uznać należy, że temat oraz cel dysertacji, a także podjęte w niej problemy badawcze mieszczą się w obszarze nauk o bezpieczeństwie. Tym samym jest to bardzo wartościowe i cenne merytorycznie opracowanie o wielu walorach naukowo-poznawczych.

2. Ocena metodologiczna

Rozprawa doktorska przygotowana przez mgr Mateusza Lewka jest dobrze skonstruowana pod względem metodologicznym. Przede wszystkim Doktorant przekonująco odniósł się do potrzeby podjęcia badań w przedstawionej tematyce. Bazując na zebranej literaturze metodologicznej, precyzuje określone reguły i procedury naukowe do których odwołują się badania.

Ich efektem jest właściwie sformułowany przedmiot badań skierowany na deskryptywne ujęcie systemowego określenia działalności organizacji społecznej – *Stowarzyszenia NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI* – w rozszerzonej przestrzeni funkcjonowania na rzecz ochrony tożsamości i dziedzictwa narodowego oraz promocji wychowania patriotyczno-obronnego.

Dotychczasowe rozważania metodologiczne dały też podstawę do określenia głównego celu badań, zarówno w ujęciu poznawczym, jak poznawczym. Sformułowany w ten sposób zasadniczy cel rozprawy umożliwił Doktorantowi wyróżnienie kilku celów szczegółowych.

Pozytywnie należy wypowiedzieć się o sformułowaniu problemów badawczych (jeden główny i cztery szczegółowe) oraz hipotez (jedna główna i cztery szczegółowe). Stwierdzić można, że są one jasno określone i związane z aktualnymi oraz ważnymi dla dyscypliny nauk o bezpieczeństwie problemami. W swej treści oscylują wokół diagnozy zmian modyfikująco-doskonających, które należy wprowadzić w działalności Stowarzyszenia NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI dla zwiększenia jego aktywności na rzecz kształtowania społecznego potencjału obronnego, poczucia tożsamości narodowej oraz promowania postaw patriotycznych.

Dobór metod badawczych należy uznać za trafny, adekwatny do tematyki pracy, problemów badawczych i hipotez. Wiodącymi metodami teoretycznymi, które pozwoliły na skuteczne rozwiązanie postawionego problemu badawczego były metody ogólnologiczne: analiza, synteza, uogólnienie, abstrahowanie, porównanie i metody wnioskowania dedukcyjnego, indukcyjnego, analogicznego, które znalazły zastosowanie na wszystkich etapach procesu badawczego.

W toku prowadzonych badań wykorzystano szereg różnorodnych metod intuicyjnych (teoretycznych) oraz empirycznych takich, jak: analiza i krytyka piśmiennictwa, heurystyczna metoda definicji, krytyka źródeł historycznych, badanie dokumentów, analiza statystyczna i indywidualnych przypadków (studium przypadku), metoda badań monograficznych.

W przeprowadzonym procesie badawczym kluczową rolę odegrały metody empiryczne: sondaż diagnostyczny oraz obserwacja uczestnicząca. Pozwoliły one na przeprowadzenie procesu testowania postawionych hipotez, a ostatecznie – rozwiązania przeważającej części szczegółowych problemów badawczych.

Przed przystąpieniem do badań zgodnie z przyjętą metodyką określono rodzaj populacji, a następnie dokonano próby losowej, która posłużyła do uogólnienia wyników pozyskanych w toku przeprowadzonego badania empirycznego. W badaniu uczestniczyły 164 osoby, w tym 85 kobiet (52%) oraz 79. mężczyzn (48%). Przy tej okazji mam pytanie dotyczące formy przeprowadzenia badań ilościowych, czy były to badania zdalne, czy realizowane w obecności Doktoranta?

Wysoko należy ocenić wartość doboru różnych w swej profesji ekspertów do badań jakościowych, które zostały uzyskane na podstawie kwestionariusza wywiadu (siedem problemowych pytań skierowanych do sześciu osób).

Podsumowując ten aspekt oceny pracy należy stwierdzić, że wiedza i umiejętności metodologiczne Doktoranta są na dobrym poziomie, tym bardziej, że w toku całej pracy umiejętnie dowodzi swych racji dokumentując je uzyskanymi wynikami i prowadzonymi analizami.

3. Struktura pracy

Dokładna lektura rozprawy doktorskiej upoważnia mnie do stwierdzenia, że posiada ona wymaganą i logiczną strukturę. Kolejność poszczególnych rozdziałów opracowana jest na zasadzie ciągu wynikania (od ogółu do szczegółu). Treści są właściwie podzielone na rozdzia-

ły i podrozdziały, a zasadność ich podziału wynika z sformułowanych problemów badawczych i przyjętej hipotezy roboczej.

Dysertacja składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów (metodologiczny, empiryczny, teoretyczne) i zakończenia oraz bibliografii. Chciałbym przy tej okazji zaznaczyć, że w rozdziale trzecim (*Aktywizacja kapitału społecznego w zmiennym środowisku bezpieczeństwa*) widoczny jest brak jeszcze jednego podrozdziału pracy, który w całości poświęcony byłby teorii postaw (np. Teoria dysonansu poznawczego Festingera itp.). Wynika to chociażby z istnienia podrozdziału 3.2. *Kształtowanie postaw patriotycznych oraz aktywnego obywatela*.

Wstęp zawiera wprowadzenie w problematykę pracy, w którym Doktorant właściwie łączy i uzasadnia związek potrzeby podjęcia badań. Znaczące miejsce zajmuje obszar konwencji epistemologiczno-metodologicznej.

W rozdziale pierwszym – *Założenia metodologiczne rozprawy* – Pan mgr Mateusz Lewka uzasadnia wybór tematu, koncentrując się na przedmiocie i celu badań, określa też główny problem badawczy i problemy szczegółowe. Bazując na takich postawach prezentuje następnie przyjętą hipotezę główną oraz hipotezy szczegółowe. Ponadto opisuje też przebieg procesu badawczego oraz metody, techniki i narzędzia wykorzystane na poszczególnych jego etapach.

Kolejny rozdział – *Czynniki narodotwórcze i walory tożsamości narodowej* – ma charakter teoretyczny. Zawarty tam dyskurs jest wywodem podsumowującym autorskie pochylenie się nad wyróżnionymi tematycznie zagadnieniami – począwszy od ujęcia najbardziej ogólnego, poprzez wątki zawężające do problematyki tożsamości zbiorowej i indywidualnej, po identyfikację poczucia odrębności narodowej. Przeprowadzone w tym obszarze dociekania, zostały odpowiednio wsparte treściami, będącymi wynikiem zastosowanej analizy socjologicznej i społeczno-historycznej.

W moim odczuciu jest to jeden z najlepiej opracowanych teoretycznych rozdziałów, Autor nie tylko prawidłowo opisał poszczególne jego podrozdziały, ale też dokonuje właściwej weryfikacji poszczególnych desygnatów obrazujących narodotwórcze czynniki oraz walory tożsamości narodowej.

W rozdziale trzecim – *Aktywizacja kapitału społecznego w zmiennym środowisku bezpieczeństwa* – Doktorant zaprezentował wyniki badań dotyczące wzajemnych relacji współcześnie kształtowanego społeczeństwa obywatelskiego. Podkreślił wagę wyróżnionych wartości, powiązał też z koniecznym kształtowaniem postaw obywatelskich oraz doskonaleniem edukacji obronnej. Zabrakło mi w tym rozdziale pracy odwołania się do postaw, a szczególnie

trzech elementów składowych: komponent afektywny (emocje wobec obiektu postawy), komponent behawioralny (zachowanie wobec obiektu postawy) oraz komponent kognitywny (poglądy i wiedza dotyczące obiektu postawy).

Rozdział czwarty – *Kształtowanie elit narodowych i rola społeczności lokalnej* – przyjęto jako porządkujący zagadnienia dotyczące optymalizacji, realizowanego w kraju, procesu wyzwalającego konieczne zachowania o walorach ojczystych, patriotycznych i powszechnie aktywizujących. Bazując na takich założeniach pochyłono się nad problematyką ochrony dziedzictwa narodowego na szczeblu centralnym i lokalnym oraz istotą społecznej stymulacji wspólnot na poziomie lokalnym.

Ostatniemu rozdziałowi – *Kępińska działalność stowarzyszeniowa i postulatyczny model aktywizacji* – Autor nadał charakter klasycznej ekspozycji wyników badań empirycznych, których fundamentem stała się prezentacja socjologicznej specyfiki i złożoności badanego mikrośrodowiska. Umocowane w ten sposób istnienie *Stowarzyszenia NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI*, Pan mgr Mateusz Lewka przełożył na wieloźródłową eksplorację założeń i znaczenie jego działalności na polu dziedzictwa narodowego i wychowania patriotyczno-obronnego. Stało się to następnie podstawą do sondażowej oceny prezentowanej aktywności organizacyjnej. Jednocześnie dało asumpt do sformułowania realnych propozycji zmian optymalizujących rozpoznany badawczo profil aktywności. Ważnym jest to, że uczynił to zarówno w ujęciu empirycznym dla praktyków zarządzających – jak i w ujęciu teoretycznym – na rzecz potrzeb dyscypliny nauki o bezpieczeństwie.

W zakończeniu dokonano podsumowania przedmiotu badań, z ostateczną konkluzją, o stopniu realizacji celów rozprawy. Bazując na przeprowadzonych rozważaniach teoretycznych oraz wynikach badań empirycznych Autor uzupełnił ten materiał o własne przemyślenia i wnioski. Na takich podstawach – wyartykułował następnie uzasadnione postulaty w zakresie kształtowania bezpieczeństwa na poziomie lokalnym – wskazując jednocześnie na obszary wymagające dalszej eksploracji naukowej.

Bibliografia jest podzielona na cztery zasadnicze części: opracowania zwarte, akty normatywne, czasopisma oraz źródła internetowe. Z lekkim niedosytem oceniam dobór i wykorzystanie literatury. Zdecydowanie dominują opracowania polskojęzyczne związane z problematyką dziedzictwa narodowego, wychowania patriotyczno-obronnego, edukacji obronnej, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych, lokalizmu (społeczności lokalnej), bezpieczeństwa społecznego, zagrożeń, czy też literatury metodologicznej. Natomiast widoczny jest brak z tego obszaru literatury zagranicznej. Tym bardziej zasadne jest, ale też wręcz wymagane,

aby doktoranci korzystali ze źródeł obcojęzycznych. Szkoda też, że przy powoływaniu się na literaturę (w definicyjnych ujęciach) w ocenie jej wartości i przydatności w większości przypadku Doktorant dokonywał jej opisu bez szerszej próby nawiązania dyskusji (egzegezy).

Warto również wspomnieć o istnieniu w pracy wizerunkowych obrazów dostarczających informacje badawcze. Są to wykresy, rysunki i tabele, które są dobrze opracowane zarówno pod względem technicznym i redakcyjnym oraz właściwie oddają prowadzone analizy i formułowane wnioski.

Praca doktorska pod względem edytorskim nie budzi zastrzeżeń, napisana jest poprawnym językiem naukowym i bogato obudowana przypisami w zdecydowanej większości w sposób zgodny z przyjętą praktyką w piśmiennictwie polskim.

Język recenzowanej rozprawy doktorskiej jest prawidłowy, choć mojej uwadze nie umknęła kwestia kilku literówek i drobnych pomyłek, wprawdzie nieistotnych w bilansie dla merytorycznej oceny pracy, ale zauważalnych. Ponadto pojawia się:

- niekonsekwencja w przypisach w podawaniu skrótu wydawnictwa, raz jest podawany, innym nie; raz wielka litera skrótu innym razem mała (np. przypis 17, 20, 341, 343 itp.);

- niekonsekwencja w stosowaniu skrótów w przypisach, bowiem w kilku przypadkach przy powoływaniu się na tą samą pozycję bezpośrednio po sobie, wystarczyło zastosować skrót tamże (np. w przypisie nr 60);

- niekonsekwencja stosowania interpunkcji (przecinka) przy poszczególnych elementach przypisu np. stosowanie przecinka przed nawiasem [w:] (zob. przypis 30; 58; 62; 71; 73 itp.).

Ogólnie należy podkreślić, iż praca prezentuje wysokie walory epistemologiczne i stanowi logicznie ułożoną oraz spójną całość. Jest dobrze złożona i robi pozytywne wrażenie estetyczne.

4. Ocena merytoryczna

W tej części recenzent skupił się w pierwszej kolejności na ocenie **naukowości dysertacji**, czyli poznaniu obiektywnej prawdy o wartościach dziedzictwa narodowego, znaczeniu wychowania patriotyczno-obronnego, czy też funkcjonowaniu stowarzyszeń na rzecz bezpieczeństwa personalnego człowieka. Mamy tu do czynienia z rzetelnym i wystarczającym dowodzeniem na podstawie zebranego materiału teoretycznego.

Stwierdzić należy, że Autor dysertacji umiejętnie łączy elementy dziedzictwa narodowego i wychowania patriotyczno-obronnego wykorzystując przy tym działalność Stowarzy-

szenia NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI. Taki schemat ujęcia problemowego uważam za słuszny, ale wymagający też znacznego odniesienia do ujęć deskryptywnych i badawczych z zakresu bezpieczeństwa społecznego, kulturowego, czy też bezpieczeństwa publicznego.

Na korzyść Doktoranta przemawia bogactwo podjętych wątków i prawidłowych ocen dotyczących analizy zarówno czynników narodotwórczych, elementów tożsamości narodowej, sposobów aktywizacji kapitału społecznego, kształtowania elit narodowych, w tym elit społeczności lokalnych, a także kępińskiej działalności stowarzyszenia.

Uznać należy za słuszne dążenie do wprowadzenia zmian modyfikująco-doskonalących, które mają wywołać w działalności Stowarzyszenia NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI zwiększenie jego skuteczności w prowadzonej aktywności na rzecz kształtowania społecznego potencjału obronnego, poczucia tożsamości narodowej oraz promowania postaw patriotycznych.

W dalszej części recenzent odniósł się do **erudycyjności Doktoranta**, czyli oceny wiedzy w zakresie problemów badawczych, znajomości poglądów i tez uznawanych za dostatecznie udowodnione w pozycjach literatury metodologicznej.

Należy stwierdzić, że zastosowana metodologia badań jest prawidłowa i odpowiednia do celów i zakresu badań, a przy tym logiczna oraz spójna. Jest przedstawiona w sposób jasny oraz zrozumiały. Co miało niewątpliwie wpływ na jakość uzyskanych wyników badań, ich zebranie i opisanie.

W wyniku przeprowadzonego postępowania badawczego pozytywnie zweryfikowano hipotezy szczegółowe dotyczące budowy i dynamizowania niezbędnego kapitału społecznego, kształtowania pożądanых postaw patriotycznych i obronnych i szeregu aktywności o charakterze obywatelskim.

Wysoko oceniam umiejętności Pana magistra Mateusza Lewka dotyczące samodzielnego prowadzenia badań mając na uwadze dobrze opanowany warsztat metodologiczny niezbędny do realizacji przedsięwzięć o takim charakterze.

Podkreślić należy, że sam fakt przeprowadzenia badania naukowego, nie musi oznaczać, że ich wyniki są wiarygodne lub że interpretacja ich znaczenia jest wystarczająco trafna. Odwołanie się do badań naukowych, jak do dowolnych innych, musi być dokonywane odpowiednio ostrożnie. Na niektóre pytania, zwłaszcza te, które dotyczą ludzkich zachowań, można odpowiedzieć tylko wstępnie, nawet dysponując najlepszymi danymi.

Pewnym mankamentem jest brak odniesień własnych wyników badań do innych realizowanych na podobny temat. Analiza ilościowa nie budzi zasadniczych uwag, natomiast w niektórych miejscach brak jest wyraźnego powiązania wyników badań z literaturą. Należy pamiętać, że dzięki stawianiu ważnych pytań dotyczących uzyskanych wyników badań, a także otwartości na nowe idee i przemyślenia, analiza krytyczna w tym zakresie może być asumptem do ożywionych dyskusji i polemik w środowisku naukowym osób badających kwestie dotyczące bezpieczeństwa społecznego.

Ważną częścią była twórcza ocena **oryginalności** Doktoranta prowadząca do nowych walorów poznawczych w zakresie problemu badawczego, wzbogacająca dorobek nauk o bezpieczeństwie.

Pan Mateusz Lewka w toku prowadzonych badań wskazał na nowe obszary, które mogą być podstawą badań w przyszłym rozwoju naukowym. W szczególności dotyczy to przesłanek do wdrażania zaproponowanych w niej rozwiązań pozwalających na podniesienie świadomości obywatelskiej i zdolności obronnych wspólnoty powiatu kępińskiego w wymiarze ontologicznym, aksjologicznym i prakseologicznym nie tylko przez *Stowarzyszenie NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI*, ale także przez inne organizacje społeczne.

Diagnostując w ten sposób potencjał społeczny powiatu kępińskiego w zakresie kształtowania jego tożsamości narodowej i roli, jaką w nim odgrywają czynniki narodotwórcze stwierdzono, że społeczność tego regionu cechuje się znaczącym poczuciem świadomości narodowej. Jednakże w odniesieniu do młodego pokolenia – nieodzowne jest prowadzenie działań nakierowanych na wsparcie procesu tak zwanej identyfikacji zbiorowej (narodowej).

Zaprezentowane stanowisko Autora w obszarze troski o dziedzictwo narodowe i wychowanie patriotyczno-obronne na przykładzie działalności Stowarzyszenia NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI pozwala na antycypację pewnych trendów i prawidłowości wyrażanych w celu, do którego zmierza proces społecznej aktywizacji i budowy postaw propaństwowych oraz zachowań propatriotycznych.

Przedstawiony w dysertacji materiał może być z powodzeniem wykorzystany w dalszych naukowych eksperymentach jako przykład właściwie budowanej społeczności obywatelskiej małych ojczyzn.

Jedną z centralnych zasad badania naukowego jest **obiektywizm naukowy**, w tym wola poznania problematyki zgodnej z prawdą, a odrzucenie motywów osobistych i subiektywnych oraz zrezygnowania z własnej mylnej koncepcji. Sprawdzianem obiektywizmu Doktoranta stało się też właściwe udowodnienie hipotez oraz ścisłość obserwacji uczestniczącej.

Autor dobrze uchwycił zależności i powiązania pomiędzy poszczególnymi częściami dysertacji. Dba o jasność wywodów, co odzwierciedla dość dobry stopień znajomości podjętej problematyki, a także sposób jej rozumienia. Szkoda, że w prowadzeniu analizy literaturowej (przegląd literatury-stan badań) brakuje autorskiego dyskursu naukowego ze śmiałą i odważną egzegezą literatury przedmiotu połączoną nie tylko z jej opisem, ale próbą szerszej dyskusji z poglądami autorów.

Bardzo istotny jest tu kontekst edukacyjny społeczeństwa, który powinien objąć wszystkie warstwy społeczne. Jest to tym bardziej ważne, gdyż wciąż poziom partycypacji obywatelskiej w Polsce jest niezadowalający. Uważam też, że kontekst ten można nieco rozszerzyć na obszar edukacji dla bezpieczeństwa włączając w to główne instytucjonalne podmioty, jak np. rodzinę, szkołę, zakłady pracy, organizacje i stowarzyszenia, czy też inne instytucje.

Pod względem formalnym rozprawa została opracowana poprawnie, jej struktura odpowiada przyjętym zasadom, a treść poszczególnych rozdziałów rozmieszczona jest zgodnie z postawionymi celami.

Konkludując należy stwierdzić, iż Pan mgr Mateusz Lewka posiada umiejętności samodzielnego prowadzenia analizy naukowej w oparciu o wyniki własnych badań empirycznych. Nie ulega dla mnie wątpliwości, że mamy do czynienia z pracą dojrzałą, cenną poznawczo, wnoszącą nowe treści i posiadającą liczne walory zarówno w warstwie teoretycznej, jak i empirycznej.

5. Wnioski końcowe

W świetle wszystkich argumentów i uwag zawartych w poszczególnych częściach recenzji, stwierdzam, że Pan mgr Mateusz Lewka przygotował rozprawę doktorską poprawną pod względem formalnym i merytorycznym. Posiada kompetencje poznawcze i analityczne dotyczące badania i interpretacji tekstów naukowych oraz publicystycznych. Zgromadził bogaty i interesujący materiał z obszaru dziedzictwa narodowego i wychowania patriotyczno-obronnego na przykładzie działalności Stowarzyszenia NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI.

Praca jest dojrzałym koncepcyjnie opracowaniem, wykonanym z dobrą znajomością merytoryczną, z dużą kulturą metodologiczną i umiejętnością przekazania wiedzy analitycznej. Na tej podstawie, Doktorant wyciągnął kilka znaczących i weryfikujących dotychczasowy sposób myślenia wniosków w obszarze nauk o bezpieczeństwie.

Reasumując uważam, że dysertacja doktorska obejmuje właściwie udokumentowane i przedstawione ustalenia w zakresie przyjętych celów badawczych oraz weryfikacji hipotez. W rezultacie przedstawionych ocen stwierdzam, że rozprawa spełnia warunki przewidziane przez Ustawę z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, wobec tego całość rozprawy **oceniłam pozytywnie** i wnoszę o dopuszczenie Pana mgra Mateusza Lewka do dalszych etapów przewodu doktorskiego i jednocześnie stawiam wniosek o **wyróżnienie pracy**.

W związku z przedstawionymi dotychczas argumentami proszę o przygotowanie podczas publicznej obrony odpowiedzi na następujące **pytania**:

1. Biorąc pod uwagę rolę i znaczenie zmiennych badawczych w badaniach naukowych, szczególnie w kontekście formułowanych problemów badawczych i hipotez, proszę Doktoranta *o dokonanie przedstawienia własnych zmiennych badawczych zależnych i niezależnych w toku realizowanego procesu badawczego*.
2. Uwzględniając Pana doświadczenia związane z napisaną dysertacją doktorską, a także znajomość poruszanej problematyki, proszę wskazać *sposoby budowania autorytetu lokalnych liderów w społeczności lokalnej na terenie powiatu kępińskiego*.
3. Zamysłem autora stało się zbadanie i opisanie znaczenia wpływu obiektywnego czynnika, jakim jest działalność lokalnej organizacji na subiektywne odczuwanie bezpieczeństwa przez mieszkańców powiatu kępińskiego wraz z elementami towarzyszącymi. Rodzi się na tej podstawie pytanie: *Jak przekonać i jednocześnie wykorzystać związki wyznaniowe i mniejszości narodowe w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego w Polsce?*

Andrzej Pieczywok